

A „magyar örökség” programja

Magyar „kéznyomok” a világ kultúráján

*A magyar állam feladata • Világörökség, magyar örökség • Turisztikai célok
• Hírünk a világban • Mi legyen a program? • A program szellemi gazdája*

A MAGYAR ÁLLAM FELADATA

A világ kulturális sokszínűsége A magyar államnak feladata a magyarsághoz, a magyar állam lakóihoz köthető kulturális örökség számbavétele, karbantartása. E célra létesüljön „Magyar örökség” program.

Indoklás: a globalizálódó világban a lokális (magyar) kultúra emlékeinek feltárása, ápolása a világkultúra holnapi állapotának alakítása. Mi egy *sokszínű kultúrában* szeretnénk élni, a sokszínűséget önmagában értéknek tekintjük.

Ki őrizze meg ezt a sokszínűséget? Részben azok, akik a rég letűnt kultúrák területén ma laknak, és részben azok a mai kultúrák, amelyeknek valamikori történelméhez tartoztak a ma már csak történelmi emlékek.

Letűnt kultúrák két örököse Nyilván feladata a letűnt kultúrák emlékének őrzése annak a társadalomnak (államszervezetnek), amelyik ma lakja az *adott földrajzi területet*. Így az olaszoknak kötelessége a mai olasz állam területén található azon kultúrák emlékeinek ápolása is, amelyeknek csak áttételesen van köze a mai olasz etnikumhoz. Így kötelessége a görög, a normann, az észak-afrikai muszlim, az etruszk stb. emlékek karbantartása. A mai román, szlovák államnak ugyanígy kötelessége a magyar emlékek (örökség) karbantartása. A magyar államnak pedig kötelessége a mai Magyarországon található román, délszláv, szlovák, német, örmény, görög stb. kulturális emlékek megőrzése.

A görögök sajátos esete De feladata a kulturális emlékek számontartása, kutatása, karbantartása az „*utódkultúrának*”, az „*örökösnek*” is. Így a magyar állam feladata, hogy kataszterbe foglalja, ápolja ne csak a területén lévő kulturális emlékeket, de a világ különböző pontjain található, a magyarok keze nyomát őrző emlékeket is. (A görögök sajnos nem törődnek a görögség

szétszórt emlékeivel. Ezért féltő, hogy nem a valós kép él bennünk a görögség történelméről.) A mai történetírás (a görög is) a földközi-tengeri görög településekről csak mint a „görög gyarmatosítás” helyéről beszél, ahová „kirajzottak” a görögök. Pedig a görög történelem itt is zajlott, Dél-Itáliában, Kis-Ázsiában. Nem volt „anyaország” és „gyarmat”. Ez egy központ nélküli kulturális-gazdasági szervezet [nem volt „görög hadsereg”, „görög kormányzás”, „görög adó” stb.], kultúra volt. Paestum temploma nagyobb, mint az athéni, a kis-ázsiai és dél-itáliai görög kultúra az attikaival vagy peloponnészoszival egyenrangú, önálló területigazgatási egységeket alakított. Micsoda lehetőséget kínál az így szemlélt görög kultúra ahhoz, hogy elgondolkozzunk: kell-e egyközpontú igazgatás a világban? A görög kultúrát csak a nyelv, a kultúra – istenek, embereszemlék – közössége tartotta össze. És „elég volt” ezen összetartó szálak ereje. Nem kell tehát feltétlenül egy igazgatási központ.)

Kell egy igazgatási központ?

A magyaroknak is jobban kellene törődniük a volt magyar állam területén lévő magyar emlékekkel. És foglalkozniuk kellene a világ különböző pontjain szétszórtan található magyar emlékekkel.

VILÁGÖRÖKSÉG, MAGYAR ÖRÖKSÉG

A magyar örökség a világörökség része, a világ sok színének egyik színe. (Erről szoltunk.) Ezt részben ápolják is a különböző követségek, kulturális kirendeltségek. (Olaszországban, a Római Magyar Akadémia igazgatójaként Csorba László például óriási energiákat fordít az itáliai magyar emlékhelyek felderítésére, emléktáblák elhelyezésére. Lenyűgöző műveltségi anyag birtokában tárja fel a magyar–olasz kulturális kapcsolatokat.) A magyar kultúra történelmi hajsálerei ezek az emlékek a világkultúra testén, és mai hajsálerei az ezeket ápoló intézmények.

Miért szükséges?

Birtokba kell vennünk a magyar kultúra szomszédos államokban lévő emlékeit is. Fel kell vállalni a szomszédos államokkal a tárgyalás nehézségeit. Trianon után (1920–45) ez nem jutott eszébe senkinek, a szovjet megszállás idején (1945–90) pedig nem lehetett program. 1989–90-ben művelődési miniszterként ezt fölvettem, programba foglaltam, de nem volt idő végrehajtani.

Hitet kell adni a világ magyarságának: kultúrájuk, nyelvük megtartása a világörökség része. A magyar állam ezt a magyarországi adófizetők pénzéből felvállalja.

TURISZTIKAI CÉLOK

Turisztikai célpontokat is adhatunk ezzel az utazni vágyó magyaroknak. Mind belföldön, mind külföldön. Nézzük csak a külföldre utazókat!

Miért hasznos?

A világlátott polgár az állam számára „rejtett haszon”. Amely haszon nem tudni, mikor mozgósul. 1990 után kinyílt a világ számunkra, magyarok számára. (Ma már nem „bevásárolni” mennek a fiatalok, hiszen a nyugati konzumárut megtalálják a hazai áruházakban is.) A magyar kulturális emlékhelyek látogatói lehetnek az útrakerlők.

De ugyanígy hasznos a szomszédos országoknak is az ott lévő emlékek kiemelt kezelése. Turisztikai célpontok ezek! (Ez az emlékhelyteremtés a helyi turizmus fellendítésével járhat: éttermeket, szállodákat, emléktárgyipart tart el, s ezzel munkahelyeket teremt. S egyúttal ápolja az egymás iránti kíváncsiságot is...)

HÍRÜNK A VILÁGBAN

A „hír ára”

A hazai vagy külföldi magyar kulturális emlékek felderítése, turisztikai látnivalóként való propagálása emberi-nemzeti, erkölcsi kötelességünk. De: hasznot hozó akció is.

Ma már a globális világban a „hírt” meg kell fizetni.* (Gyakran megfizethetetlen.) De ez a fizetés nem jelent valamiféle kasszába történő befizetést, hanem kulturális ráfordítást. A magyar árut (azaz a magyar termelő nevével vagy éppen a nemzeti színekkel ellátott vagy csak éppen Magyarországról származó árut) a „jó hír” (vagy „rossz hír”) alapján veszik meg (rakják félre) először. Hallatni kell magunkról, különben eltűnik a „magyar” név a több száz nemzetmegjelölés világpiacán. Hallatni arról – külföldön –, hogy vagyunk. És mutatni azt – itthon –, hogy színvonalasak vagyunk.

A kultúra ápolása tekintélyt ad. Az egyoldalúan gazdaságorientált politikai elit a Kádár-rendszerből örökölt gyermekbetegségben szenved. Azt hiszi, hogy a „konzummagyar” lesz a 21. század magyarja. Tipikus posztszovjet korszakbeli betegség. Nem! Ez félreértés. Mi ne csak vásárlók, hanem eladók is legyünk a világpiacon! A nemzeti (azaz lokális), sajátos termékeinket kínáljuk!

A hír haszna

Ha a magyar kultúrának híre van a világban, akkor van érdeklődés a magyarországi áruk iránt is. Jó hírünk a világban a legjobb termék-propaganda. Egy táblával megjelölt magyar kulturális emlék, kiharcolt utcanév valahogy az ottani áruház polcán sorakozó magyar termék iránt is fölkelte az érdeklődést. A magyar emlékek számbavétele, ápolása tekintélyt ad minden magyarnak, aki megjelenik egy külföldi városban: az emberek a nyugati (és keleti) világban tisztelik azokat a népeket, amelyek adnak a saját hagyományaikra. Nálunk lehet, hogy a city-értelmiség ezt „lenacionalistázza”, kigúnyolja (gatyá-, libamáj-, tárogató-, „déliab-

* 2001. április 6. „Magyarok, Magyarország a láthatóság világpiacán”.

kultúrpolitiká”-nak látja), de ez csak a city-mucsaiság jele. Mert a cityben is lehetünk mucaiak, nem csak vidéken. Ha nem a világból nézzük a budapesti belvárost, hanem a budapesti belvárosból a világot, akkor ez bizony belvárosi mucsaisághoz vezet. Éppúgy, mintha csak Hódmezővásárhelyről vagy Karakószörcsökéről nézném a világot. Semmi különbség nincs a vidéki és a belvárosi „mucsaiság” között.

MI LEGYEN A PROGRAM?

Kataszter készítését javasoljuk a magyar örökség emlékanyagáról. Ez anyaggyűjtés, rendszerezés: számítógépes nyilvántartás, internetre feltéve. Bárki hozzászólhat, kibővítheti. Társadalmi kirakójáték is! *Kataszter*

Indulás: Magyarország: 1000 hely, szomszéd államok: 500 hely, a világban: 500 hely. Ezt *leírni* (részben rendelkezésre áll). (2001–2003)

Programokat indítani a *karbantartásra*. A NKÖM költségvetésében elkülöníteni (akár a Műemlék-felügyelőség gondozásában, de akadémiai felügyelettel a hivatalnokok felett) meghatározott évi összeget (1–3 milliárd forint). *Műemlék-felügyelőség*

Publikációs tevékenység. Kiadni a jegyzékeket idegen nyelven. Vásárlók: turisztikai irodák. A külföldi és hazai önkormányzatokkal kapcsolatrendszer kiépítése.

A PROGRAM SZELLEMI GAZDÁJA

A program szellemi gazdája az MTA legyen. (Programbizottság: Marosi Ernő akadémikus vezesse, titkára legyen a Műemlékvédelmi Hivatal igazgatója vagy Csorba László.) A stratégiai kutatások programjához kapcsolni, központja a létrehívandó Társadalomkutató Központ. *Akadémiai bizottság*

A bizottság dönt:

- mi kerüljön fel a listára?
- milyen gondozási szintet érdemel az emlék (fenntartás, átépítés, csak megjelölés stb.)?

Kézirat